

Tuğba BİLVEREN*

ÖZBEK EDEBİYATINDAN SAIDA ZUNNUNOVA'NIN QO'LLAR (ELLER) HİKÂYESİ ÜZERİNE	ABOUT SAIDA ZUNNUNOVA'S QO'LLAR (HANDS) STORY FROM UZBEK LITERATURE
<p>ÖZET</p> <p>20. yüzyılın başlarında nesir ve nazım alanlarında gelişmeye başlayan Özbek Edebiyatı, özellikle Cedit devrinden sonra kültürel değerlerin ve milli unsurların öne çıkarılması bakımından önemli bir dönüşüm yaşar. Sovyet rejiminin değersizleştirme politikası ve bu hususta belirlediği yaptırımlar, belli dönemlerde aydınların kalemine ket vursa da özün yaşatılması hadisesi tüm yazar ve şairlerin başlıca meselesi olmuştur. Rejimin övülmesi yönünde yapılan baskıların, edebî ürünlerin birer propaganda aracı olarak kullanılmasının, tekdüzeliğin ve şiirde kullanılan slogan ifadelerin yerine halkın kendine dönmesi ve içinde bulunulan durumların değerlendirilmesi önemli ve olumlu bir gelişme olarak kabul edilir. Saida Zunnunova, Özbek Edebiyatı'nda meydana gelen bu olumlu dönüşümün önemli isimlerinden biri olarak karşımıza çıkar. Özbek edebiyatında özellikle hiciv alanında adı bilinen Said Ahmad'in de eşidir. Hem nazım hem de nesir alanında eserleri bulunan Zunnunova, hikâyelerinde ruhsal tahlil ve tasvirleri öne çıkarması, sıradan insanların olağan durumlarını anlatması ve kadın karakterleri başkahraman yapması bakımından önemlidir. Kadının toplumsal pek çok kimliğinin altını çizirken hikâyelerinde en çok anneliğe vurgu yapar. Üslubu açık ve anlaşılırdır. Özellikle çalışkanlığı konu alan Zunnunova'nın hikâyelerinde işlediği başlıca konular aile, dürüstlük ve vatan sevgisi etrafında birleştirilebilir. Ayrıca yazılarında nezaket ve vefa gibi bazı eğitici değerlerin de altı çizilir. Bu çalışmada Zunnunova'nın oldukça kısa süren hayatı ve yazdığı hikâyelerden bazıları üzerinde durulmuştur.</p> <p>Anahtar kelimeler: Özbek Edebiyatı, hikâye, hikâyecilik, Saida Zunnunova</p>	<p>ABSTRACT</p> <p>Key Uzbek literature, which started to develop in the areas of prose and verse in the early 20th century, has experienced an important transformation in terms of emphasizing cultural values and national elements, especially after the Cedit period. Although the Soviet regime's policy of devaluation and the sanctions it imposed on this issue hindered the writing of intellectuals at certain times, the issue of keeping the essence alive was the main issue of all writers and poets. It is considered a significant and positive development that the people are turning to themselves and evaluating their current situation instead of the pressures to praise the regime, the use of literary works as propaganda tools, the monotony and slogan expressions used in poetry. Saida Zunnunova is one of the important names of this positive transformation in Uzbek literature. In particular, the main issues committed in the stories of Zunnunova, which is about diligence, can be combined around the love of family, honesty, and homeland. In addition, some educational values such as courtesy and loyalty are underlined. In this study, Zunnunova's short life and some of the stories she wrote will be focused on.</p> <p>Keywords: Uzbek literature, story, storytelling, Saida Zunnunova.</p>

* Dr. Öğr. Üyesi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kilis/Türkiye. E-posta: tyumrutas@kilis.edu.tr / Assist. Prof. Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Turkish Language and Literature, Kilis / Türkiye. E-mail: tyumrutas@kilis.edu.tr

Giriş

İnsanların manevi gelişimine katkıda bulunan, toplumun entelektüel yorumcuları olarak kabul edebileceğimiz şair ve yazarlar adalet, doğruluk, güzellik, vatan sevgisi, yaşama sevgisi, insan sevgisi, doğa sevgisi gibi pek çok duygunun da elçileridir. Zaman içinde yaşanan değişim, toplumların edebiyatçıları vasıtasıyla yansıtılır. Özbek Edebiyatına bakıldığında görülür ki, özellikle 20. yüzyılın başlarında gelişme ve ilerlemenin artmasıyla birlikte pek çok yetenekli yazar ortaya çıkmıştır. Özbek Edebiyatının hem düz yazı hem de şiir alanında en üretken kadın ediplerinden olan Zunnunova onlardan biridir. Doğallık, yapmacık sözlerden kaçınma, olayın anlatımında kullanılan üslubun açık ve anlaşılır olması ve hikâyelerinde başkahraman olarak özellikle kadın karakterleri seçmesi Zunnunova'nın yazılarındaki temel özelliklerdir. Xusnnora (2023, s. 21), her yazarın kariyerini kendi yaratımlarıyla inşa ettiğini ve buna göre Zunnunova'nın sade, saf ve insani duyguları ön planda olan karakterler kullanarak gerçek yaşamı, aileyi ve toplumla ilgili çeşitli konuları ön plana taşıyarak vefa, nezaket, dürüstlük, çalışkanlık, vatan sevgisi gibi duyguları yansıtması bakımından eğitici değerlere sahip olduğunun altını çizer.

“Yetenekli şair” ve “etkileyici nesir yazarı” olarak bilinen Saida Zunnunova, 1926 yılında işçi bir ailenin çocuğu olarak Özbekistan'ın Andijan vilayetinde dünyaya gelmiştir. Babasının ölümünden sonra 1941-1943 yılları arasında Andijan Eğitim Enstitüsünde tahsil görür. Andijan'daki okullarda öğretmenlik yapmış bazı gazetelerde editörlük görevleri üstlenmiştir. Üretken bir şair ve isabetli konularla okuyucuyu kendine çeken yetenekli bir yazar olan Zunnunova, ilk şiiri *Salom Senga* “Selam Sana”'yi 12 yaşında yazmış ve 1945 yılında *Paxta Fronti* gazetesinde yayımlamıştır. Şiirlerindeki duygu, mutlu bir gençlik yaşadığı hissini verir. Edebiyata gönülden bağlı olduğu bilinen Zunnunova, Orta Asya Devlet Üniversitesinin Filoloji Bölümünü tamamlar. Mezuniyetinin ardından 1962-67 yılları arasında *Özbekistan Yazarlar Birliği*'nde edebiyat danışmanlığı yapar. Vatan bilinci ve özgürlüğü yücelten *Qizingiz Yozdi* “Kızımız Yazdı” (1948), *Yangi She'rlar* “Yeni Şiirler” (1950), *Gullar Vodiysi* “Çiçekler Vadisi” (1954), *Qizlarjon* “Kızlar”, *Bir Yil O'ylari* “Bir Yılın Düşünceleri” (1967), *Nilufar* “Nilüfer” (1972) şiirleri okuyucuyla buluşur. Manevi yaşamın inceliklerini, duygu ve deneyimlerin karmaşık halini, acı, üzüntü ve hayalleri ustaca ifade edebilen bir şair olarak anılan¹ Zunnunova aynı zamanda, *Xayrixon* “Hayrihan” (1949), *Surat bilan Suhbat* “Suret ile Sohbet” (1966), *Qo'shnilarim* “Komşularım” (1968), *Sodiq va Anor* “Sadık ve Nar” (1974) isimli destanların da sahibidir. 1950'li ve 1970'li yıllar arasında Özbek Edebiyatında gelişen destan yazma geleneğinin Oybek, Hamit Olimjon, G'afur G'ulam gibi isimlerin eserleriyle başladığı kabul edilir. Mirtemir, Zulfiya, Erkin Vahidov, Abdulla Oripov gibi şairlerin yazdığı destan türündeki örneklerin yanında Zunnunova'nın destanları da estetik gücüyle öne çıkar. *Ruh bilan Suhbat* “Ruhla Sohbet”, *Alla, Qo'shnilar* “Komşular”, *Lirik Nutq* “Lirik Konuşma” eserleri bu açıdan önemlidir. *Ruh bilan Suhbat*, sadece savaş trajedilerinin anlatılmasıyla değil ortak bazı duyguların dile getirilmesiyle de öne çıkar. Savaşta eşini kaybeden bir kadının evladına hem ana hem baba olması anlatılır. Bu durum aynı zamanda gerçek hayatın da bir yansımasıdır. Vatan için savaşan cesur gençlerin ruhu ve taşıdıkları millî şuur bir sembol olur (Quvvatova, 2022, s. 20-21).

Aslen öğretmen olan Zunnunova, edebiyata duyduğu büyük aşk sebebiyle 1947-52 yılları arasında Taşkent Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesinde okumuştur. Uzun yıllar çeşitli basın kuruluşlarında çalıştıktan sonra eserlerini yayımlamaya karar verir. Birbiri ardına yazdığı *Qizingiz*

¹ bk. <https://ziyouz.uz/o'zbek-ziyolulori/saida-zunnunova-1926-1977>

Yozdi “Kızınız Yazdı” (1948), *Yangi She’rlar* “Yeni Şiirler” (1950) isimli şiir kitapları okuyuculara sunulmuş, sonraki yıllarda 20’ye yakın kitabı yayımlanmıştır. İlk şiir kitabı *Qizingiz Yozdi* olur. G’afur G’ulam’ın isim verdiği bu kitap kısa zamanda çok sevilir. G’afur G’ulam, Zunnunova’nın bu kitabını; “Saida’nin ilk kitabını okudum ve adını Qizingiz Yozdi olarak koydum. Milletın Saida’ya olan iyi niyeti boşuna değil. Hanımlara has nezaket ve etkileyici sözleriyle kalbimizi fetheden, bizi çalışmaya teşvik eden ve güzellik algımızı yönlendiren anlayışlı bir edibe oldu.” şeklinde tanıtır (Quvvatova, 2022, s. 20).

Nesir alanında da gayet üretken olan Zunnunova, aile ve aşk konularında da pek çok hikâyeye imza atmıştır. *Gulbahor* “Gülbahar” (1956) isimli hikâye kitabında sevgi, işçi hayatları, aile konuları işlenirken *Gulhon* “Gülhan” (1958) hikâyesinde ana karakter olan kadınlar ve onların yirmili yıllardaki mücadeleleri anlatılır. G’afurov (1978, s.468), çok uzun olmayan bu hikâyede ülkenin en karmaşık döneminin ve sınıf mücadelelerinin anlatıldığını belirtir. Ayrıca *Do’stlik* “Dostluk” (1960), *Qanot* “Kanat” (1961), *Olov* “Alev” (1962), *Odamlar Orasida* “İnsanlar Arasında”, *Ko’chalar Charog’on* “Sokak Işıkları” (1965), *Bo’ylaringdan O’rgilay* “Boyundan Öğren” (1972), *Direktor* “Müdür” gibi eserlerinin kahramanları da kadınlardır. Bu eserler, Sovyet toplumunun örtülü biçimde aşılama çalıştığı gayriahlaki durumları ortaya çıkarmaya çalışır. *Ona* “Ana” (1966) ve *Ko’zlar* “Gözler” (1968) isimli piyeslerin de sahibi olan Zunnunova drama türüne de önem vermiştir.

Saida Zunnunova, Özbek edebiyatının önemli yazarlarından Said Ahmad’in eşidir. Said Ahmad (2000, s.175), üç ciltten oluşan *Ufq* (Ufuk) romanını eşine ithafen yazdığını söyler. Çok genç yaşta hastalanan Zunnunova’nın tedavi olmak için Lviv’de bir sağlık merkezine yatması gerekir. Ancak evladına o kadar düşkündür ki yoldan geri döner ve şu cümleyi kurar; *Ben deniz kenarlarında seyahat etmeyi bilmem, bir derdim olursa kızımı bir kez bağrıma basmam yeterlidir* (Ahmad, 2000, s. 176).

İyi bir hikâyeci ve iyi bir şair olan Zunnunova, hastalığı sebebiyle Riga’ya gitmiş ancak havanın boğucu olduğunu ve kendisine iyi gelmediğini söyleyerek ertesi gün memlekete dönme kararı almıştır. Oradakilerin bu karara şaşırması üzerine “kendi evimden göçmeyi isterim” diyerek ölümü kendi yurdunda kendi evinde beklediğini ifade etmiştir. Bu duygularını yansıttığı 64 dizelik bir şiir yazar;

Shovullagan yashil, cheksiz o’rmonlar,
 Husningizga sirakeltirmasman shak.
 Lekin ne qilayki, olisdan chorlar
 Rayhonlar hid sochgan torgina eshik.
 ...Zira, zirk solingan xushbo’y palovning
 Bir chimdimi hozir qildi xumori.
 Mildirab qaynasa sho’rva olovda
 Jambillarni solsang ming dardga dori.
 ...Kecha kuzatishgan do’stu qadrdon,
 Nogohon uchratib qolurlar hayron:

Ba'zida o'zim ham o'zimdan hayron:

Gohi g'alatiman, rostdan ham g'alat.

...

Hışırdayan yeşil sınırsız ormanlar,

Seni mutlu edemez, eminim.

Ancak ne yapalım ki uzaktan şarkı söyler

Fesleğen kokusu saçan dar bir kapı.

...Ancak kimyon katılmış kokulu bir pilavın

Yetti şimdi bir parçası.

Hafifçe kaynasa çorba alevde

Baharatları koysan bin derde çare.

...Gece gözleyen sevgili dost,

Ansızın karşılaşp, şaşırıp kalır:

Bazen kendi kendime de şaşırırım

Bazen tuhafım, gerçekten tuhaf (Ahmad, 2000, s. 177).

Edebiyata olan hizmetleri için iki kez devlet madalyası alan Zunnunova'nın çok yetenekli ve çalışkan olduğunu ifade eden Said Ahmad (2000, s.180-182), günlerini çocuğuyla ilgilenerek, ev işleriyle geçiren ancak işlerden bulduğu her fırsatta kağıtlara şiirler yazan eşinden bahsederken; *her yazdığı kağıtta süt veya yağ lekesi olurdu* ifadesini de kullanır. *Topganlarim-Yo 'qotganlarim* isimli eserinde Zunnunova'yla yaşadığı bir olaydan şöyle bahseder;

Saida Hanım, avluda çamaşır yıkadığı sırada ona hediye ettiğim yüzüğü çıkarır ve bir kenara koyar. O sırada yan komşunun beslediği elli kadar kazdan biri gelir ve Saida Hanım'ın yüzüğünü yutar. Yuttuktan sonra tekrar geldiği sürüye karışır. Yüzüğü hangi kazın yuttuğu belli değildir. Bu olay üzerine Ahmad yeniden bir yüzük alır. Ancak o yüzük de Fergana kanalında piknik yaparken kanala düşer. Bunun üzerine Saida Hanım bir daha yüzük istemediğini söyler ve şu cümleyi kurar; *Ben bir destan yazayım sizin hediye ettiğiniz iki yüzükten de kıymetli olsun*. Eserini yazar ve adını *Lirik Nutq* (Lirik Konuşma) olarak verir.

II. Dünya Savaşını kazanan taraflardan biri olan Rusya, o tarihlerde Özbek edebiyatının da kaderini etkilemiştir. Dönemin Sovyet baskısı daha da ağırlaşmış, edebi eserlerde Stalin ve Sovyet hayatına övgü yeniden öne çıkarılmıştır. Bağımsızlık fikrinin ve millî şuurun işlenmesi yasaklanmış, bu hususta ısrarcı olan aydınlar suçlu ilan edilerek hapsedilmiştir. Aksi biçimde mevcut rejimi öven yazarlar ise takdir görmüştür. Stalin'in ölümünden sonra bir miktar sakinleşme meydana gelmiş, "halk düşmanı" ilan edilen aydınlara itibarları iade edilmiştir. Önce zararlı kabul edilip sonradan suçsuz bulunan ediplerden biri de Said Ahmad'tır.

Özbekistan Yazarlar Birliğinin ellinci yılındaki toplantılarından birinde Zunnunova, eşi Said Ahmad yüzünden "halk düşmanı karısı" ilan edilir. Bu nedenle Zunnunova'nın üyeliği tartışılmaya başlanır. Ondan, milliyetçi olan eşi Said Ahmad'ı bırakması istenir ama o reddeder. Bunun üzerine sendikadan ayrılması talep edilerek ona verilen sertifika da elinden alınmak istenir. Ancak

Zunnunova; *Bu sertifikayı büyük Oybek'in tertemiz ellerinden aldım, onu size bırakmam* diyerek kurulu terk eder (Ahmad, 2000, s. 194).

Özbek Edebiyatının “Said ve Saida”si olarak anılan Saida Zunnunova ve Said Ahmad’ın aynı isimle sinema filmleri de çekilmiştir. Zunnunova’nın eserlerini pek çok yönden değerlendiren Özbek yazarlar, hikâyelerinin üzerinde özellikle dururlar. Qahramonov (1997, s.51-52)’a göre Zunnunova’nın eserlerinde hassaslık ve doğallığın yanı sıra suni duygulardan ve ifadelerden uzak olma biçimi bilhassa dikkat çeker. Ana vatana sadakat, emek, mutluluk ve aşk konulu şiirleri, şarkıları ve düz yazıları Özbek Edebiyatının zenginleşmesine vesile olur. Azimov (1961, s.429) ise *Gulbohor* (Gülbahar), *Yangi Direktor* (Yeni Müdür) ve *Gulhon* (Gülhan) isimli eserlerin devrin en önemli isimleri hakkında yazılmış olması bakımından da önemli olduğunu belirtir. Özbek kadınların sesiyle şiirler, yazılar yazan Zunnunova, çalışkanlığı ve fedâkarlığı elden bırakmayan bir anne olarak karşımıza çıkar. Eserleri hem Rusçaya çevrilmiş hem de diğer Türk lehçelerine aktarılmıştır. 1977 yılında 51 yaşındayken ağır bir hastalık sebebiyle vefat eder. Özbekistan’da bazı sokak ve okullara Saida Zunnunova’nın adı verilmiştir.

Savaştan sonraki devirlerde özellikle 60’lı yıllara gelindiğinde Özbek hikâyeciliği yeni bir şekle bürünür. 1960-70 yılları arasında realistik tasvirler ile birlikte düşünce ve muhakeme derinliği de artar. Giray (2021, s.24-25), Stalin’in ölümünün ardından bilim ve teknolojinin yanı sıra edebiyat alanında da meydana gelen pozitif değişimlerin altını çizerek bu dönemde Özbek hikâyeciliğinin büyük bir gelişme kaydettiğini ve işlenen konuların genişlediğini ifade eder. Toplumsal sorunların yanı sıra manevi ve ahlaki konuların ön plana çıkarılması ve bunların çelişkileriyle birlikte psikolojik analizinin yapılması eğilimi de aynı oranda yükselir. Örneğin, Zunnunova’nın *Yolg’izlik* (Yalnızlık), *Aka* (Kardeş) gibi hikâyeleri bu konuda öğreticidir. Yalnızlık hikâyesinde bilime yönelerek hayatını farklı biçimde devam ettirmek isteyen bir kadının nasıl yalnız bırakıldığı anlatılır.

Zunnunova’nın *Yolg’izlik* (Yalnızlık) hikâyesinde Iqbol Azizovna ve oğlu To’lqin’in yaşadığı bir takım sıkıntıların asıl sebebine gönderme yapılır. Kendi tercihi ile oğlunu tek başına büyüten Iqbol Hanım, oğlunun gösterdiği örnek tavırlar sebebiyle çevresinden övgüler alan bir annedir. Öyle ki, “çok farklı bir oğlunuz var Iqbol Hanım, keşke bir kızım olsa da onu damat alsam” şeklinde sözler duyar ve bu durum onu ziyadesiyle mutlu eder. Oğlu, Iqbol Hanım’ın çok çalıştığını bildiğinden onun hayatını kolaylaştırmaya gayret eder. İşten geldiğinde hazır bir sofraya bulması için yemek hazırlar, içeceği çayı demler ve ardından okuluna gider. Evin düzenli ve temiz kalmasının annesi için ne kadar önemli olduğunu bildiğinden titiz davranmaya gayret eder.

Hayatını çalışmaya adanmış ve çocuğunu tek başına büyüten Iqbol Hanım her ne kadar başarılı olsa da arka planda derin bir yalnızlık içindedir. Kendisini ve oğlunu çalışma masasının üzerinde duran vazodaki iki tomurcuğa benzetir. Bu tomurcukların kokusu yoktur ve güneş görmedikleri için tam olarak büyümemişlerdir. Onlar da evin içinde tıpkı bu tomurcuklar gibi sessiz ve yalnızdırlar. Iqbol Hanım bu yalnızlığın farkındadır ancak titizlik gibi aşırı obsesif bir ruh haline sahiptir ve bu durum daha da yalnızlaşmasına sebep olur. Oğlu bu ruh halinden oldukça şikayetçidir;

Anneciğim, ben çocukluğumda gönlümce bu evde oyun oynayamadım. Bir arkadaşımı bu eve davet etmiş değilim. Ayakkabılarımı bile kapı önünde sildikten sonra içeri alabiliyorum. Masaya elimden dökülen ekmek kırıntılarına bile sinirleniyorsunuz².

Zunnunova'nın bu hikâyesinde bilimle uğraşan bir kadının özel yaşamını geri plana atarak buhran dolu bir hayata mihkûm edilişi tasvir edilir. Aile ve iş arasında sıkışan hayatları ve toplumun değişen düzeninin karakterler üzerindeki yansımalarını gözler önüne seren Zunnunova, yaşanan değişikliğin yol açtığı psikolojik düzensizliklerin de altını çizer. Hikâyenin başkarakteri Iqbol Hanım, eşi Yo'ldoshali Bey'le evlendiğinde ikisi de öğrencidir. Evlendikten bir yıl sonra To'lqin dünyaya gelir. Iqbol Hanım, oğlu doğduğunda hâlâ öğrencidir. Ancak gece gündüz oğluyula ilgilendiği için okula devam edemez. Bu nedenle tahsilini tamamlayamaması onu çok yıpratır. Eşinin de ona karşı olan anlayışsız tavırlarını kaldıramayıp boşanmaya karar verir. Iqbol Hanım, kadınların eğitim almalarının ve iş hayatına girmelerinin uygun görülmediği bir dönemde böyle bir bakış açısına itiraz eder. Kariyeri uğruna yalnızlaşmaktan korkmayıp zor bir hayatı göğüsleyen Iqbol Hanım, oğlunun serzenişleriyle farklı duygulara da kapı açar. Çalıştığı dönemde ihmal ettiği evladının sevgisini bir torunla telafi etmek ister.

Zunnunova'nın çalışkanlığı övdüğü ve dönemin güzellik algısının tersine bir bakış açısıyla kaleme aldığı bir diğer hikâyesi *Buvi* (Nine)'dir. Hikâye Umriniso Nine ve torunu Nargis arasında geçen diyaloglardan oluşmaktadır. Umriniso Nine, yaşına göre kendi çağdaşlarından farklı düşünen, zamanının modern kadınlarından. Çocuklarını iyi yetiştirmiş ve değer yargılarına sahip çıkan bireyler olarak hayata hazırlamıştır. Eşi doktor olan Umriniso Nine, paranın, zenginliğin değil iyi huyluluk ve dürüstlüğü insanların mutluluk getireceği inancındadır. Hikâyede karakter tasvirleri yapılırken dış görünüş ya da duygu durumlarının değil *juda chaqqon* (çok çevik), *mehnatkash* (çalışkan), *kamtar* (mütevazı) ifadeleriyle yapılan tariflerin öne çıktığı görülür³.

Eğitim öğretim için yaşın ya da içinde bulunulan şartların ve zamanın önemli olmadığı mesajını veren *Karz* (Borç), babasını savaşta kaybeden Abdurahman'ın hikâyesini anlatır. Babasının ardından annesini de kaybedince artık köyünde duramaz olur. Çok yakın komşusunun kızıyla büyümüştür ancak evi de köyü de terk ettiği için bir daha kimseyle görüşemez. Taşkent'e yerleşen Abdurahman, küçük yaşlarda okula gidemese de arkadaşları sayesinde sonradan okulunu tamamlar. Aradan geçen uzun zamanlardan sonra köyüne dönüp annesinin mezarını ziyaret etmek ister. Bu süre zarfında birlikte büyüdüğü komşu kızı köyün reisi olmuştur. Zunnunova, tabuları yıkarak köy reisliği mertebesine bir kadın karakteri yerleştirmiştir. Hikâyede köylülerin de bu durumu yadırgamadığı, ona hitaben *rais* (reis), *rais opa* (reis abla) gibi ifadeler kullanarak aksine benimsedikleri gösterilir;

Abdurahmon onu tanımıştı. O, Soliya'ydı. Eskiden ufak tefek bir kızdı. Şimdi varlıklı bir hanım olmuştu. Açık renkli örtüsünün altından beyaz saçları görünüyordu, suççeğinin yüzünde bıraktığı iz belli olmuyordu. Abdurahmon'ın ona dikilen bakışlarını gören Jiyanboy; Reisimiz, dedi mırıldanarak...⁴

Eşini kaybettikten sonra hayatına devam edebilmek ve çocuğunu büyütebilmek için çalışmaya başlayan bir annenin evladından gördüğü vefasızlığın anlatıldığı *Kechikish* (Gecikme),

² https://ziyouz.com/books/uzbek_nasri/SaidaZunnunova.Hikoyalar.pdf sy.5

³ https://ziyouz.com/books/uzbek_nasri/SaidaZunnunova.Hikoyalar.pdf sy. 9-10.

⁴ https://ziyouz.com/books/uzbek_nasri/SaidaZunnunova.Hikoyalar.pdf sy. 44.

aile bağlarına önem verilmesi gerektiğinin üzerinde durur. Hikâyenin ana kahramanı Xurshidbek, küçük yaşlarda babasını kaybetmiş, annesi tarafından tek başına büyütülmüştür. Annesi de küçük yaşlarda kendi anne-babasını kaybettiği gibi evlendikten sonra eşinin anne-babasını da toprağa verir. Elinde kalan son varlığı olan evi de kız kardeşi tarafından satılınca çok zor günlere kalır. Hayatına devam edebilmek için çalışan ancak bu kadar çalışmasına karşın hiçbir beklenti taşımayan annenin oldukça fedakâr olduğunun altı çizilir;

Önceleri bir ziraat kooperatifinde sonra fabrikada çalıştı. Oğlunu güzelce giydirip, güzelce doyurdu. Eğitimini tamamlayıp, enstitüyü bitirtti. Evlendirdi, yuva sahibi yaptı. Sonra da kendini torunlarına adadı. Başkaları gibi istekleri olmaz, falancanın annesi falan şey giymiş bana da al demezdi. Öyle ki, emekli maaşını bile oğluna verirdi. Düşünüldüğünde adeta bir mum gibi yaşar giderdi.⁵

Bu kadar fedakârlığa karşın annesinin son isteğini yerine getirmeyen Xurshidbek'in duyduğu pişmanlık hikâyeye boyunca okuyucuya hissettirilir. Toplum düzenini inşa ederken aile ve buna bağlı olarak milli kimliğin yadsınamaz rolü tekrar vurgulanmış, Zunnunova'nın aile bağlarına verdiği önemin bir kez daha üzerinde durulmuştur.

Aileyi ve aileye bağlı değer yargılarını, ailenin tesis ettiği ruhsal düzeni bir kez daha öne çıkaran *İkki O't Orasida* (İki Ateş Arasında) hikâyesi, boşanmış ve başkalarıyla yeni hayatlar kurmuş ebeveynlere sahip olan Vazira'nın bu durum karşısındaki hoşnutsuzluğu anlatılır. Annesinin ısrarlarına rağmen başka birine baba demek Vazira'ya zor gelir;

O daima iki ateş arasında yaşadı. İki ateş, iki alevin ortasında... Ortada başka yer var mıydı? Yok, ortada yer yok. Onlar ne zaman ayrılmış, niye ayrılmış, Vazira onu da bilmezdi. Babası da geçim derdindeydi, annesi de. O sadece hiçliğin ortasında kalmıştı. Niye onu düşünmemişlerdi? Annesinin ısrarıyla evdeki kişiye baba derdi. Lakin her söylediğinde dili gönlünü yakardı.⁶

Öz babasından kopamayan Vazira, ziyarete gittiğinde onu fakirlik içinde görür. Bu fakirliğe rağmen babasının Vazira'ya okul hayatını sorması onun hoşuna gider. Zunnunova, bu durumu kendi babasıyla da yaşamıştır. Babası, eğitime çok önem veren özellikle Saida'nın eğitimini bırakmasını istemeyen bir babadır. Hikâyenin bu kısmı kendi yaşamından bir kesit gibidir. Zunnunova (1976, s.3-4), babası hakkında şu cümleleri kurar;

Ben edebiyata olan sevgimi anne ve babamın desteğiyle kazandığım için her şeyi onlara borçluyum. Şimdi elli yaşın aklı ve gözüyle baktığımda babam ve annemin mütevazı, çalışan, sade, dürüst insanlar olduğunu fazlasıyla hissediyorum. Babam Ergashboy Zunnunova, dünyadan göçmüş olsa da bana ömür boyu minnet duyacağım bir şefkat bıraktı. Babam çocuklarının ilim sahibi olmasını isterdi. Çocuklarının en büyüğü bendim. Vefatından önce komşularımızdan birine Saida'yı okutamazsam diye korkuyorum demişti. Sekizinci sınıfı tamamladığımda babam vefat etti.

Özbek hikâyeciliğinde vatanseverlik, dostluk, birlik olma konularının yanı sıra özellikle Stalin'in ölümünün ardından bir içe dönüş akımı başlar. Zunnunova'nın hikâyelerindeki konular şiirlerindeki konularla uyum içindedir. Şiirlerindeki manevi tema hikâyelerine de yansımıştır. Düzyazılarını genellikle kısa tutar. Üslup olarak sadedir. G'afurov (1978, s.463), "Zunnunova'nın

⁵ https://ziyouz.com/books/uzbek_nasri/SaidaZunnunova.Hikoyalar.pdf sy. 50.

⁶ https://ziyouz.com/books/uzbek_nasri/SaidaZunnunova.Hikoyalar.pdf sy. 29.

hikâyeleri dört yapraklı yonca gibidir. Ancak bir gülün de tüm özelliklerine sahiptir” diyerek yazılarındaki sadeliğin güzelliğine vurgu yapar.

Zunnunova, hikâyelerinde kadınlardan her zaman bir güç olarak bahseder. Aile kavramına özellikle değinen, gençlerin yaşamına ve manevi dünyasına dair konuları gündeme getiren edibe, sanatsal açıdan önemlidir. G'afurov (1978, s.468), inancın ve hakikatin gücüyle insanın yükünü hafifleten, yaşamayı öğreten ve maneviyata davet eden biri olarak bahseder.

Eller (Qo'llar) Hikâyesinin Değerlendirilmesi

Zunnunova'ya büyük bir ün kazandıran *Qo'llar* (Eller) isimli hikâyesinde ana kahraman olan Malika teyze, eşini savaş yıllarında kaybettikten sonra oğlunu tek başına büyütme zorunda kalmış olan çok çalışkan bir fabrika işçisidir. Savaşın getirdiği kıtlık günlerini, yoksulluğu uzunca bir süre yaşamış olmasına karşın kendi değerlerini korumuştur. Hikâyede oğlunu evlendirdiği gün gelinine kendi parmağındaki yüzüğü takarken sarf ettiği sözler esasen hikâyenin yazarı Zunnunova'nın da kendi duygu dünyasının bir yansımasıdır;

Kızım, kayınpederiniz hayatta olsaydı, bilmem size neler hediye ederdi. İşte bu yüzüğü düğün günü bana takmıştı. Bugün onun adına ben size veriyorum. Bunu daima takın. Ziyet için değil hürmet için takın. Elleriniz benim ellerim gibi çalışkan olsun. Ancak benim gibi yalnız değil eşinle birlikte çalışın. Baxtıyor sizi hiç üzmez. Onu ben öyle yetiştirdim. Kendi babasına benzedi. Siz kızım, siz de onu hiç üzmeyin⁷.

Zunnunova için eller çalışkanlığın bir sembolüdür. Yıpranan, dokusu bozulan eller hizmet ettiği amaç uğruna çok kıymetlidir. Hikâyede Malika teyze genç yaşta dul kalmasına rağmen yeniden evlenmemiş, kendi gayretiyle çocuğunu büyütme tercih etmiş gururlu bir kadın imajı çizer. Parmağına takılan yüzük başlangıçta bir ziynet olsa da hayatın getirdiği zorluklar ve yoksullukla tek başına mücadele eden bir kadının elinde sadakat sembolü olmuştur. Yüzüğün maddi yönden değil manevi yönden kıymetli olmasına yapılan vurgu, takılan elin güzelliğinden ziyade çalışkan olması temennisi ve aslında eşe duyulan sadakatin üzerinde durulması Zunnunova'nın işaret ettiği temel değerlerdendir ve neredeyse tüm hikâyelerinde görmek mümkündür;

Bu yüzüğü ona düğün günü eşi takmıştı. O zaman yüzüğün üzerindeki eskimiş taş gözler sonra adeta eşinin gözleri olmuş, sıkıntıda olduğu an güldürüp, düşecek olduğunda elinden tutmuştu. Bu yüzük takıldığında elleri bembeyaz, hayatın ağır yükü altında ezilmemiş, kusursuz, narin ellerdi. Ancak şimdi damarları çıkmış, yıpranmıştı. Bir zamanlar bembeyaz ellerine süs olarak takılan bu yüzük sonraları muhabbet, sadakat sembolü olarak kalmış, o elleri çalışmaya, kendi başına yaşamaya çağırmıştı⁸.

Güzelliğin çalışkan ellerde olmasına değinilmesi aslında bir Sovyet algısıdır. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Sovyet zulmü, toplumsal baskı ve adaletsiz siyasetin bir sonucu olarak pek çok kez ayaklanmalar meydana gelmiş, dönemin aydınları hem sosyo-politik hem de kültürel bakımdan millî şuurla hareket edilen bir bağımsızlık mücadelesi ortaya koymuştur. Toplumunu her açıdan etkileyen bir yenileşme hareketi olarak isimlendirilen bu mücadele halkı milli uyanışa davet eden *Cedit* hareketidir. Mirzayev (2005, s.9-19), bu hareketin asıl olarak milletin ve memleketin refahına hizmet eden bir yenileşme çabası olduğunun altını çizer. Aydınlar arasında bilhassa

⁷ https://ziyouz.com/books/uzbek_nasri/SaidaZunnunova.Hikoyalar.pdf sy.3

⁸ https://ziyouz.com/books/uzbek_nasri/SaidaZunnunova.Hikoyalar.pdf sy.1

karşılık bulan Cedit hareketi yıllar içinde Özbek Edebiyatında da konu ve kavramların değişmesine sebep olacaktır. Ancak dönemin baskı politikası edebî ürünleri özellikle hedef almış, aydınların millî şuur oluşturma ihtimallerine karşılık kendi sistemini kurmaya yönelmiştir. Buna göre mevcut rejimi överek başlayan eserler öne çıkarılmıştır. Dönem itibariyle Sovyet etkili eserler veren isimlerin başında G'afur G'ulom gelir. Kendi döneminde özellikle G'afur G'ulom'dan etkilendiğini bildiğimiz Zunnunova, dönemin istibdat rejimine aykırı düşmemeyi tercih etse de fikri sonradan değişecektir.

Eller (Qo'llar)

Düğün dağılınca eğlenceyle dolan avlu su serpilmış gibi sessizliğe büründü. Toplanmak için kalan akrabalar ve arkadaşlar da yorulup etrafta uyuyakalmışlardı. Avlu ise henüz toplanmayan bulaşık tabak ve sandalyelerle doluydu.

Gelin getirme konusundaki tereddüt herkesten çok Malika teyzeyi yormuş olmasına rağmen o hala uyanıktı. Başkalarını uyandırmamak için ayakucunda yavaş yavaş yürüyerek ortalığı topluyordu.

Etraf sessiz. Ağaçlara asılı büyük ampullerin etrafında pervaneler meclis kurmuştu. Birden yanına gelen yavru köpeği uzaklaştıracağım diye neredeyse kız kardeşini uyandırıyor. Yavruyu avludan çıkarıp minik adımlarla eve girdi.

Bir an başını yastığa koydu. Uyuyamadı. Kalkıp bir süre evin içinde homurdandı. Keşke şimdi uykusu gelse... Bir yandan gelin getirdiği için mutlu olsa da diğer yandan hatıralar, yıllardır kalbinde saklanan arzuları onun bütün sinirlerini uyandırıyor.

Sonbahar gecesinin serin havası açık pencereden eve sızıyor, avludaki ampullerden gelen loş ışık, lambası yanmayan eve ve kanepenin bir kenarında yatmadan oturan Malika teyzeye de hayal gibi bir görüntü vermişti. Görünüşe göre avluda yine bir köpek peyda oldu. Birisi uykulu bir sesle onu gönderdi. Malika teyze yerinden kalkıp pencere perdesini indirdi, ışığı yakıp tekrar yerine oturdu. Bulaşık yıkadığından mıdır, yüzüğünün etrafındaki halkalar soluklaşmıştı. Malika teyze iğne ile yüzüğü temizleyip güzelleştirdi. Sonra avucuna alıp uzun bir süre baktı ve usulca tekrar parmağına taktı.

Bu yüzüğü ona düğün günü eşi takmıştı. O zaman yüzüğün üzerindeki eskimiş taş gözler sonra âdeta eşinin gözleri olmuş, sıkıntıda olduğu an güldürüp, düşecek olduğunda elinden tutmuştu. Bu yüzük takıldığında elleri bembeyaz, hayatın ağır yükü altında ezilmemiş, kusursuz, narin ellerdi. Ancak şimdi damarları çıkmış, yıpranmıştı. Bir zamanlar bembeyaz ellerine süs olarak takılan bu yüzük sonraları muhabbet, sadakat sembolü olarak kalmış, o elleri çalışmaya, kendi başına yaşamaya çağırıyordu. Sadakat ve acı sembolü haline gelen yüzük sıradan bir zinet eşyası olarak yabancı ellere geçmekten kurtuldu.

Eve gelin getiren de, misafirlerin önüne mükellef bir sofraya seren de, geline güzel elbiseler diktiren ve giydiren de işte bu cefakâr, çalışkan ellerdi.

Sabah yaklaşmış, nihayet horozların ötüşü duyulmaya başladı. Malika teyze, yatak katından bir anahtar alıp usulca hareket ederek dikkatli biçimde sandığı açtı. Sanki naftalin kokusuyla birlikte tanıdık bir koku yeniden burnuna çarpmıştı. Her zaman kilitli duran bu sandıkta bir iki erkek gömleği, eskimiş ve oldukça nemli bir palto ile yenice bir takım elbise vardı sadece. Malika teyze, onları sandıktan aldı. Paltonun yakasını ve etek ucunu yavaşça dizine koyup sanki üzmekten

korkuyormuş gibi sıvazladı. On yedi yıldan beri bu meşguliyeti tekrarlamaktan bıkmadı. İlkbahar geldiğinde güve ilacını koyar, sonbahar geldiğinde sandıktan çıkarıp çırpar ve duvara asardı. Kışın bu palto, oğlunun ve kendisinin paltolarının yanında asılı dururdu. Sanki sahibi buradaymış da yakın bir yere gittikten sonra giymeye gelecekmiş gibi.

Savaş yıllarında yiyecek kıtlığının onu zorladığı anlarda da bunları korudu. Çalışabilecek güce sahip bu ellerle bu paltoyu pazara mı götürecekti?! Bu paltoyu, çalışabilecek, para kazanabilecek, geçimini sağlayabilecek sapaşğlam bu ellerle birine mi verecekti? Satacak mıydı?! Bu kıyafetler ona nasıl yakışırdı? Özellikle takım elbisesini çok beğenirdi ve özenle giyerdi. Ne kadar iyi duygularla alınan bu kıyafetler neden bir başkası tarafından giyilip yıpratılsın ki. Hayır, kendisi giyerdi, kendisi giyip yıpratır...

O zamana kadar daima geçimini sağlamakla meşgul olan Malika Hanım, fabrikada çalışmaya başladı. Oğlunu ise kreşe yerleştirdi. Çalışma dünyası dertlerine derman oluyormuş gibi görünüyordu. Orada kaderi kendisine benzeyen pek çok genç kadın ona sırdaş, dost oldular. Birinin kocasından mektup gelince hepsi aynı derecede sevinir, içlerinden birinin başına gelen sıkıntıyı hepsi birden çekerdi. Malika Hanım'ın eşinden kara haber geldiğinde ve başına kötü işler geldiğinde de aynı grup onu teselli etti ve destekledi. Eğilmesine ya da düşmesine izin vermedi. Malika Hanım işten döndüğünde paltosunu çıkarıp asarken kocasının asılı duran paltosuna bakarak hıçkıra hıçkıra ağlardı. İşte bundan sonra bu palto ile takım elbise Malika Hanıma daha da değerli göründü. Eskiden sevdiği kişinin kıyafetleriydi ama artık ondan bir hatıra oldu. O gün bu gündür bu palto kışın diğerleriyle birlikte asılır, yazın sandığa kaldırılırdı.

Oğlu Bahtiyor o zamanlar çok gençti. Annesinin durumunu anlamıyor, neden annesinin onu bir değil iki kez öptüğüne anlam veremiyordu. O Bahtiyor'ın sadece anneciği değil aynı zamanda babasıydı. Hem evde hem de sokakta kocasının anısına her zaman saygı duydular. Gençliğini, bütün ömrünü onun anısına adadı. Bu anı uğruna Bahtiyor'ı babası gibi çalışkan ve temiz kalpli bir insan olarak yetiştirmeye çalıştı. Bahtiyor gerçekten de babasına benzedi. Onun davranışları, çalışkanlığı, nezaketi hatta kılık kıyafetlerine bakınca Malika teyzeye göre sanki kocası ölmemiş de yeniden yaşamaya başlamış gibiydi. O yaşıyor. Şimdi Bahtiyor olarak yaşıyordu. Onu Malika Hanım yeniden hayata getirdi. İşte bu çalışkan elleri ona helal ekmek yedirdi, yeni kıyafet giydirdi.

Sevdi, okşadı, onu bir erkek, gerçek bir insan olarak yetiştirdi. İşte bugün evlenecek yaşa geldi. Babası olsa nasıl gururlanırdı. Düğün boyunca Malika teyzenin gözünün önünden gitmedi. Düğüne gelenleri karşıladı, eğlenceyi başlattı, oğlu ile gelininin alnından öpüp onlara mutluluklar diledi. Tüm bunları Malika teyze yaptı. Kalbiyle ve aklıyla yaptı.

Düğünün şerefine gece boyu yanan ışıklar sabahın ışıklarına karıştı. Uykudan uyanan yakın ahabaplar çayın ardından kalan bulaşıkları yıkayıp temizlemekle meşguldü.

Malika teyze, gelininin yanına girdi. Gelin ve damat ona saygıdan ayağa kalktılar, onu oturmaya davet ettiler. Gelin biraz çekingen durarak kayınvalidesine çay uzattı. Bahtiyor ise annesinin gözünde birden büyük bir adam olmuş gibiydi. Bu haliyle babasına çok benzedi.

Malika teyze, gelin ve damadı fazla utandırmamak için gelinin uzattığı çayı içti, fincanı geri vermedi. Kucağında duran takım elbise ve paltoya bakarak sessizce oturdu. Gelin şaşkın. Bahtiyor ise annesinin bu şeyleri niçin taşıdığını anlamadan gözlerini kırpıştırıp ona baktı.

Malika teyze, gözüne gelen yaşlara zor engel olup başını kaldırdı:

- Oğlum, şimdiye kadar sana babanın bu kıyafetlerini giy dememiştim. Bugün getirdim. Şimdi ev bark sahibi oldun. Yetişkin oldun. Artık bunları giyebilirsin. Bayram günlerinde, güzel günlerde giy. Dikkatlice giy.

Malika teyze titreyen elleriyle kıyafetleri ona uzattı. Boğazına gelenleri yuttu, açık, nazik bir yüzle gelinine döndü:

- Kızım, kayınpederiniz hayatta olsaydı, bilmem size neler hediye ederdi. İşte bu yüzüğü düğün günü bana takmıştı. Bugün onun adına ben size veriyorum. Bunu daima takın. Ziyet için değil hürmet için takın. Elleriniz benim ellerim gibi çalışkan olsun. Ancak benim gibi yalnız değil eşinle birlikte çalışın. Baxtıyor sizi hiç üzmez. Onu ben öyle yetiştirdim. Kendi babasına benzedi. Siz kızım, siz de onu hiç üzmeyin.

Malika teyze titreyen elleriyle yüzüğü gelinin ellerine bıraktı, bir zamanlar bembeyaz ve kusursuz olan ellerini hatırladı. Gelininin gözlerinde yaşlar parlıyordu. Yani bu bembeyaz tombul eller bu yüzüğün onuruna asla ihanet etmeyecek. Hayatta tuttuğunu bırakmayan, nazik ama güçlü eller olacak.

Zunnunova, toplumun ağır sınavlar verdiği dönemlerde ve sonrasında aileyi ayakta tutmaya çabalayan, çalışkan ve yüksek sadakat sahibi kadınları temsilen yazdığı bu hikâyesinde sadece eş ve anne olan değil ev dışı faaliyetlerde de kontrolü ele alan bir kadın profili yaratmıştır. Uzun süreler çalışma hayatında yer alan güçlü ve bir o kadar da anaç bir kadın, hikâyede başkahramandır. Toplumsal olarak kadınla eşleştirilen zayıflık olgusunu reddeden Zunnunova bu hikâyesiyle aile içinde kadın ve erkeğe yüklenen görevleri tek başına üstlenen ve yaşadığı ruhsal sıkıntılara rağmen içine doğduğu kültüre ve değer yargılarına aykırı düşmeden sosyal hayatına devam edebilen güçlü bir karakteri öne çıkarmıştır. Hikâye bu haliyle kişisellikten ziyade toplumun ve kültürün altını çizen bir anlatı biçimindedir.

Sonuç

Özbek Edebiyatında *Durgunluk Yılları* olarak kabul edilen dönemde konular değişmeye başlamış artık gerçek hayattan olaylar ve bu olayları yaşayan gerçek kişilerin olağanüstü olmayan özellikleri olduğu gibi işlenmeye çalışılmıştır. İnsanların yaşadıkları sıkıntılar, iktisadî meseleler, gündelik hayattan konular, siyasi buhranlar, Sovyet rejimine itirazlar eserlerin başlıca konusu haline gelmiştir. Özbek hikâyeciliğinde, toplumsal olayların kahramanlarda yarattığı değişimler, mevcut kültür unsurlarıyla yenileşen toplumun bakış açısı ve duygu durumlarının belirgin biçimde ele alındığı özellikle Cedit hareketiyle başlatılan bu yönelim, bağımsızlık sonrasının edebiyata yansıma biçimidir. Bilhassa hikâyecilikte, toplumsal değişimi ve gelişimi yansıtmaya ve edebi ürünlerde kullanma temayülü gelişir. Eserlerinde böyle bir yol izleyen Zunnunova, Özbek edebiyatının değişerek geliştiğini haber veren aydınlardan olmuştur. Hikâyelerindeki ana karakterlerin kadın olması ve konuları kadınların ruhsal geçişleri üzerinden değerlendirmesi Özbek edebiyatı için bir ilk niteliğinde kabul edilebilir. Tüm bunları yaparken kullandığı üslubun açık ve anlaşılır olması da okuyuculara ulaşması bakımından önem arz eder. Aslen öğretmen olan Zunnunova, eğitici değerlerin üzerinde durmuş, annelik gibi kutsal bir müessesenin de övülmesi gerektiğine vurgu yapmıştır.

Extended Abstract

Zunnunova, one of the most productive women writers of Uzbek Literature in both prose and poetry, is important in terms of naturalness, avoiding artificial words, the clear and

understandable style used in the narration of the event, and choosing especially female characters as protagonists in her stories. Saida Zunnunova, known as a "talented poet" and "impressive prose writer", was born in 1926, as the child of a worker's family, in the Andijan province of Uzbekistan. After her father's death, she studied at Andijan Education Institute between 1941 and 1943. She taught at schools in Andijan and worked as an editor in some newspapers. Zunnunova, a productive poet and a talented writer who attracts the reader with accurate topics, wrote her first poem *Salom Senga* (Hello to You) at the age of 12 and published it in the *Paxta Fronti* newspaper in 1945. The emotion in her poems gives the feeling of having a happy youth. Known to be devoted to literature, Zunnunova completed the Philology Department of Central Asian State University. After her graduation, she worked as a literary consultant at the Uzbekistan Writers' Union between 1962-67. *Qizingiz, Yozdi* "Your Daughter Wrote" (1948), *Yangi She'rlar* "New Poems" (1950), *Gullar Vodiysi* "Valley of Flowers" (1954), *Qizlarjon* "Girls", *Bir Yil O'ylari* "One Year", glorifying patriotic consciousness and freedom Her poems "Thoughts" (1967), *Nilufar* "Nilüfer" (1972) meet the reader. Zunnunova, who is known as a poet who can skillfully express the subtleties of spiritual life, the complexity of emotions and experiences, pain, sadness and dreams, also wrote *Xayrixon* "Hayrihan" (1949), *Surat bilan Suhbat* "Conversation with Suret" (1966), *Qo'shnilarim* "She is also the author of the epics "My Neighbours" (1968) and *Sodiq va Anor* (1974). It is accepted that the epic writing tradition that developed in Uzbek Literature between the 1950s and 1970s started with the works of names such as Oybek, Hamit Olimjon, G'afur G'ulam. In addition to the examples of the epic genre written by poets such as Mirtemir, Zulfiya, Erkin Vahidov, Abdulla Oripov, Zunnunova's epics also stand out with their aesthetic power. Her works *Ruh bilan Suhbat* "Conversation with the Spirit", *Alla*, *Qo'shnilar* "Neighbors", *Lirik Nutq* "Lyrical Speech" are important in this respect. Soul-conscious *Suhbat* stands out not only by telling the tragedies of war but also by expressing some common feelings.

Zunnunova, who is also very productive in the field of prose, has written many stories about family and love. While the storybook named *Gulbahor* "Gülbahar" (1956) deals with love, workers' lives, and family, the story *Gulhon* "Gülhan" (1958) tells about the main characters, women, and their struggles in the twenties. G'afurov (1978, p.468) states that the country's most complex period and class struggles are told in this not very long story. Also *Do'stlik* "Friendship" (1960), *Qanot* "Wing" (1961), *Olov* "Flame" (1962), *Odamlar Orasida* "Among People", *Ko'chalar Charog'on* "Street Lights" (1965). The heroes of her works such as *Bo'ylandingan O'rgilay* "Learn from the Size" (1972) and *Direktor* "Manager" are also women. These works try to reveal the immoral situations that the Soviet society implicitly tried to inculcate. Zunnunova, who also wrote the plays *Ona* "Ana" (1966) and *Ko'zlar* "Gözler" (1968), also gave importance to the drama genre.

In conclusion, in the period considered as the Years of Stagnation in Uzbek Literature, the subjects started to change and real-life events and the non-extraordinary characteristics of the real people who experienced these events were tried to be handled as they were. The difficulties experienced by people, economic issues, issues from daily life, political crises, and objections to the Soviet regime have become the main subjects of the works. In Uzbek storytelling, this trend, which was initiated especially by the Cedit movement, in which the changes caused by social events in the heroes, the perspective and emotional states of the society that is reforming with the existing cultural elements are clearly discussed, is the reflection of the post-independence period on literature. Especially in storytelling, the tendency to reflect social change and development and

to use it in literary products develops. Zunnunova, who followed such a path in her works, was one of the intellectuals who informed that Uzbek literature was changing and developing. The fact that the main characters in her stories are women and that he evaluates the subjects through the spiritual transitions of women can be considered a first for Uzbek literature. It is important that the style she uses while doing all this is clear and understandable in terms of reaching the readers.

Kaynakça

- Ahmad, S. (2000). *Tanlangan Asarlar, Xotiralar-Adabiy O'ylar (Yo'qotganlarim-Topganlarim)*. Shark Nashriyoti.
- Azimov, S. (1961). *O'zbek She'riyati Antologiyasi*. O'zbekiston SSSR Davlat Badiiy Adabiyot Nashriyoti.
- Giray, E. (2021). *Abdulla Kahhar'in Hikâyeciliği*. Çizgi.
- G'afurov, I. (1978). *Saida Zunnunova, Tanlangan Asarlar, Qissalar, Dramalar*. G'afur G'ulom Nomidagi Adabiyot va San'at Nashriyoti.
- Mirzayev, S. (2005). *XX. Asr O'zbek Adabiyoti*. Yangi Asr Avlodi.
- Qahramonov, Q. (1997). *O'zbek Hikoyalari Antologiyasi*. Sharq Nashriyoti.
- Quvvatova, D. (2022). *Yangi O'zbek Adabiyoti, Innovation Usullar*. Buxoro Davlat Universiteti Ilmiy Kengashi Qarori Bilan Nashr.
- Xusnnora, A. (2023). Saida Zunnunova-Hikoyanavis. *Journal of Science- Innovative Research in Uzbekistan*, 1 (8), 19-22.
- Zunnunova, S. (1976). *Tanlangan Asarlar, uch tomlik-birinchi tom*. G'afur G'ulom Nomidagi Adabiyot va San'at Nashriyoti.

İnternet Kaynakları

<https://ziyouz.uz/o'zbek-ziyolulori/saida-zunnunova-1926-1977>. Erişim Tarihi: 27.08.2024

https://ziyouz.com/books/uzbek_nasri/SaidaZunnunova.Hikoyalar.pdf. Erişim Tarihi: 27.08.2024

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0